

НАУЧЕН ВЕКТОР НА БАЛКАНИТЕ

Основано през 2017 г.

Том 3

16+

№ 2 (4)

2019

Излизащо на всеки 3
месеца научно списание
(4 пъти в годината)

Основател - «Научен хронограф» ЕООД

Главен редактор

Линков Александър Йорданов, PhD, доцент

Заместник главен редактор:

Абасова Къзългюл Ясин къзъ, доктор на философските науки, професор
Исламгулова Светлана Костадиновна, доктор на педагогическите науки, доцент
Клинков Георги Тодоров, PhD, главный ассистент
Курилова Анастасия Александрова, доктор на икономическите науки, професор
Мамичев Александър Юриевич, доктор на политическите науки, кандидат
на юридическите науки, доцент
Майхджик-Микула Джоана, доктор на педагогическите науки, професор
Осадченко Ина Ивановна, доктор на педагогическите науки, доцент
Тарантей Виктор Петрович, доктор на педагогическите науки, професор
Шарипов Фаридун Файзулаевич, доктор на педагогическите науки

Редакционна колегия:

Борисов Галин Цоков, доктор, професор
Бурдева Таня Викторова, доктор, доцент
Бурмикина Ирина Викторовна, доктор на социологическите науки, професор
Василев Веселин Костов, доктор на психологическите науки, професор
Васковска Галина Алексеевна, доктор на педагогическите науки, професор
Дамянов Бисер Илиев, доктор на изкуствознание, професор
Демченко Ирина Иванова, доктор на педагогическите науки, професор
Джабарова Юлия Владимировна, доктор, доцент
Димитрова Теофана Валентинова, доктор, доцент
Коберник Александър Миколайович, доктор на педагогическите науки, професор
Комар Таисия Василевна, доктор на психологическите науки, професор
Коновалчук Валентина Ивановна, доктор на философските науки, доцент
Коростелев Александър Алексеевич, доктор на педагогическите науки, доцент
Костова Иванка Милкова, доктор, професор
Красич Даниела Костадинович, доктор, професор
Масюк Наталия Николаевна, доктор на икономическите науки, професор
Мордовцев Андрей Юриевич, доктор на юридическите науки, професор
Мотов Ирена, доктор на науките в отрасъл социална педагогика, професор
Нестеряк Юрий Василевич, доктор на науките за държавното управление, доцент
Розенберг Геннадий Самуилович, член-кореспондент на Руската академия на науките,
доктор на биологическите науки, професор
Севастианов Сергей Виталиевич, доктор на политическите науки, доцент
Станев Велин Стефанов, доктор, професор
Тсириготис Константинос, доктор на науките в отрасъл психология, професор
Фелхнер Анджей, доктор на науките в отрасъл по история на образованието, професор
Фиделюс Анна, доктор на науките в отрасъл специална педагогика, професор
Чепил Мария Мироновна, доктор на педагогическите науки, професор
Швитава Ирениуш, доктор на науките в отрасъл философия, професор
Юнусов Ахат Ахнафович, доктор на юридическите науки, професор
Якунин Вадим Николаевич, доктор на историческите науки, професор
Янев Борян Георгиев, доктор, доцент

Отговорен секретар

Клинкова Ина Атанасова

Зарегистрирано от Министерството на културата (с декларация 7а, ал.3 от Закона за задължително депозиране на печатни и други произведения) № 26-00-691 от 29.10.2018 г.

Индексиранието: OAJI (Open Academic Journals Index), EBSCO, GIF (General Impact Factor), ERIH PLUS-EUROPA, ROAR (Registry of Open Access Repositories), GIF (General Impact Factor), ERIH PLUS NORGE-NSD, Index Copernicus International, ISSUU, EMBASE, Google Scholar, Kiberlelinka

Компютърен набор:
Никола Николов

Технически редактор:
Йорданка Петкова

Адрес на редколегия, учредител,
редакция и издател -
«Научен хронограф» ЕООД:
България, гр. Перушица 4225,
Област Пловдив, Община
Перушица, ул. "Д. Малинчев", №33
Тел.: +359895612046
E-mail: hronist@abv.bg
Сайт: <https://sci-vector-balkans.com/>

Подписано за печат 25.04.2019.
Излиза на 29.04.2019.
Формат 60x84 1/8.
Оперативен печат.
Условно отпеч. листове 10,87.
Тираж 50 екз. Поръчка 2-05-29.

Печатница "Fast Print Books"
Ул. "Густав Вайганд" 1, 4000
Център, Пловдив, България
Свободна цена

CONTENT

pedagogical sciences

ON SOCIAL PARTNERSHIP OF SECONDARY SCHOOLS AND INSTITUTIONS OF SECONDARY PROFESSIONAL EDUCATION Andrienko Oksana Aleksandrovna, Tolkanuk Zinaida Aleksandrovna.....	5
СУТНІСТЬ І ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Danilenko Alexander Borisovich.....	9
PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS – OPPORTUNITIES, NORMS, REALIZATION Garnevska Silviya Markova.....	13
CONCEPTUAL PRINCIPLES OF THE PROFESSIONAL TRAINING SYSTEM OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY SCHOOL TO ORGANIZATION OF LEISURE ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN Honcharuk Olga Valeriyevna.....	18
ORGANIZATION OF POLYMODAL TRAINING IN THE PROCESS OF STUDYING THE SCHOOL COURSE OF CHEMISTRY Pichugina Galina Antonovna, Kaybaliev Alexander Gennadievich.....	22
ORGANIZATIONAL BASIS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS IN THE SYSTEM OF CONTINUOUS EDUCATION Kirdan Oleksandr Petrovich.....	25
INTEGRATED APPROACH TO FORMATION OF THE ECOLOGICAL AND ECONOMIC CULTURE OF THE MODERN SPECIALIST Kozlovsky Yuriy Mikhailovich, Kozlovskaya Irina Mikhailovna, Savka Iryna Volodymyrivna.....	29
ORGANIZATIONAL PRECONDITIONS OF PRIMARY SCHOOL MANAGEMENT FORMATION IN UKRAINE IN THE SECOND HALF OF THE XIX CENTURY Kudla Maria Valeriivna.....	33
APPLICATION OF METHODS OF CRITICAL THINKING IN MATHEMATICS LESSONS IN THE PROCESS OF STUDYING NEW MATERIAL Liakisheva Anna Volodymyrovna, Kashubiak Iryna Oleksandrovna.....	38
FORMS OF EXTRACURRICULAR WORK WITH FOREIGN STUDENTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (THE 60'S OF 20TH CENTURY) Luhova Tetiana Viktorivna.....	42
ORGANIZATION OF EDUCATION AT SCHOOLS OF KHARKIV SOCIETY OF SPREAD OF LITERACY AMONG PEOPLE (1869-1920) Luparenko Svitlana Yevgenivna.....	47
TYPES OF COMPARISON IN TEACHING THE MATHEMATICS OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN AND THEIR OPERATIONAL COMPOSITION Lysogorova Lyudmila Vasilyevna, Zubova Svetlana Pavlovna.....	50
PROFESSIONALIZATION AND PROJECTIFICATION OF THE DOCTORAL EDUCATION IN THE WORLD Meniailo Viktoriia Ivanivna.....	53
SOCIAL GAMING MODELS IN SCHOOL Naydenova Violeta Nikolaeva.....	55
METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL READINESS OF FUTURE OFFICERS-BORDERS TO WORK WITH Pavliuk Tetiana Hryhorivna.....	59
THE ORGANIZATION OF PROFESSIONAL ORIENTATION WORK AT CHEMISTRY LESSONS Pichugina Galina Antonovna, Sidorenko Anastasiy Vladimirovna.....	62
ANALYSIS OF NEW STANDARDS OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOLS OF THE USA Slipenko Viktoria Olexandrivna.....	65
ORGANIZATION OF SELF-QUIDED WORK OF STUDENTS DURING THE COURSE «SOCIAL PEDAGOGY» Smalko Oksana Vasulivna, Chemerys Iryna Volodumirivna.....	69
CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL READINESS OF BORDER GUARD INSPECTORS FOR IDENTIFICATION OF PERSONS AND VEHICLES Tkachuk Dmytro Valeriyovych.....	72

political sciences

MONUMENT OF CAUCASIAN ALBANIA ON THE MOUNTAIN OF KESHIKKCHI AZERBAIJAN Omarov Vahid Allahverdi.....	76
ANALYSIS OF THE STATE YOUTH POLICY IN THE REPUBLIC OF BELARUS AT THE PRESENT STAGE Samokhvalov Nikolay Aleksandrovich.....	80
Научен вектор на Балканите. 2019. Т. 3. № 2(4)	3

THE «RUSSOPHONE» MOVEMENT AS AN INSTRUMENT OF “SOFT POWER” OF RUSSIA IN THE GLOBAL LINGUISTIC COMMUNITY Chernov Igor Vjacheclavovich, Sokolova Ekaterina Olegovna, Soroka Kristina Valentinovna.....	84
<i>philological sciences</i>	
THE BASIC HERITAGE OF OSSETIAN POETS BY K. KHETAGUROV AND S. GADIEV Dzusova Bella Taymurazovna, Berezova Nino Vakhtangovna.....	88
THE ROLE OF CREATIVITY OF PLIEV GRIS IN THE FORMATION OF CIVIL IDEALS OF STUDENTS Tuaeva Larisa Akhsarbekovna, Kanteeva Irina Alikovna.....	91
<i>economic sciences</i>	
FINANCIAL STABILITY: CONCEPT, NATURE AND TYPES Berdnikova Leila Farhadovna, Veronika Viktorovna Schneider.....	94
BANKING SECTOR: CURRENT STATUS, PROBLEMS, PROSPECTS Donetskova Olga Yurievna.....	97
TO THE QUESTION OF EFFECTIVE INSTRUMENTATION OF STRATEGIC MANAGEMENT AND DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SUBJECT Schneider Viktor Viktorovich.....	100
DATA TRANSFER SYSTEM, INFORMATION PROTECTION DURING INFORMATION EXCHANGE Vasiliev Nikita Gennadievich.....	104
Conditions of accommodation of scientific materials.....	108

АНАЛІЗ НОВИХ СТАНДАРТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ СЕРЕДНІХ ШКІЛ США

© 2019

Сліпенко Вікторія Олександрівна, аспірант кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(20301, Україна, Умань, вулиця Садова, 28, e-mail: slipenkoviktoria@gmail.com)*

Анотація. Успішна діяльність особистості у сфері бізнесу залежить від рівня сформованості підприємницької компетентності. Молодь, яка увійде у доросле життя, під час навчання у середній школі, має отримати необхідні знання про умови та способи підприємницької діяльності, планування і організацію трудового процесу, правомірної поведінки у бізнес-середовищі, об'єктивно оцінювати власний потенціал та усвідомити свою необхідність для розвитку суспільства. Метою статті є аналіз нових стандартів з підприємницької освіти: «Національних стандартів бізнес-освіти» та «Національних стандартів фінансової грамотності» для середніх шкіл США. У дослідженні виявлено, що завдяки тісній співпраці Національної Асоціації Бізнес-Освіти та Ради з економічної освіти було узгоджено нові стандарти підприємницької освіти США, які використовує американська педагогічна спільнота у якості керівних принципів при розробці навчальних програм цілісної системи навчання підприємству. Автор підкреслює, що у процесі розробки чи вдосконалення наявних навчальних програм для закладів середньої освіти США із здійснення розвитку підприємницької компетентності учнів, зазначені стандарти безсумнівно адаптують до суспільних потреб і особливостей політики кожного штату, що і є перспективою наших подальших наукових розвідок.

Ключові слова: підприємницька компетентність, середня школа, нові стандарти, підприємницька освіта, Рада з економічної освіти, Національна Асоціація Бізнес-Освіти, американська педагогічна спільнота.

ANALYSIS OF NEW STANDARDS OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION
FOR SECONDARY SCHOOLS OF THE USA

© 2019

Slipenko Viktoria Olexandrivna, postgraduate student of the department
of pedagogy and educational management*Pavlo Tychnya Uman State Pedagogical University
(20301, Ukraine, Uman, Sadova street, 28, e-mail: slipenkoviktoria@gmail.com)*

Abstract. The individual's success in business depends on the formation of entrepreneurial competence. Young people who enter adulthood, while studying in secondary school, should receive the necessary knowledge about the conditions and methods of entrepreneurship, planning and organization of the labor process, lawful behavior in the business environment, assess objectively their potential and realize their necessity for development of society. The purpose of the article is to analyze the new standards of entrepreneurship education, namely the «National Standards of Business Education» and «National Financial Literacy» for American secondary schools. The study is found out that in consequence of the close cooperation of the National Association of Business Education and the Council for Economic Education was agreed new standards of entrepreneurship education of the USA, which uses the American educational community as guidelines in developing curricula of integrated learning entrepreneurship system. The author emphasizes that in the process of development or improvement of existing curricula which implement secondary students' entrepreneurial competence, these standards will adapt undoubtedly to social needs and specific policies of each state, which is our prospect of further scientific research.

Keywords: entrepreneurial competence, secondary school, new standards, entrepreneurship education, the Council for Economic Education, National Association of Business Education, American educational community.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Успішна діяльність особистості у сфері бізнесу залежить від рівня сформованості підприємницької компетентності. Молодь, яка увійде у доросле життя, під час навчання у школі, має отримати необхідні знання про умови та способи підприємницької діяльності, планування і організацію трудового процесу, правомірної поведінки у бізнес-середовищі, об'єктивно оцінювати власний потенціал та усвідомити свою необхідність для розвитку суспільства. Вивчення змісту підприємницької освіти у середніх навчальних закладах США, що є визначальним фактором розвитку в учнів підприємницької компетентності, надає підстави стверджувати, що в цій країні науковцями і педагогами розроблена достатня кількість стандартів, програм, курсів, що висвітлюють змістову складову досліджуваного феномену.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких обґрунтовується автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На освітні проблеми США у своїх працях звертали увагу американські учені – S. Buckles [1], J. Hogarth [1], G. Soloman [2], D. Kuratko [3], та ін. Зазначені дослідники вивчали питання сутності підприємницької компетентності особистості, розробляли практичні методики у цій сфері, проте детальний аналіз нових стандартів з підприємницької освіти для середніх шкіл США поки що не став предметом спеціального дослідження. Водночас дослідження проблеми розвитку

підприємницької компетентності учнів США є малодослідженою в Україні.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз нових стандартів з підприємницької освіти, а саме: «Національних стандартів бізнес-освіти» та «Національних стандартів фінансової грамотності» для середніх шкіл США.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Варто зазначити, що формування і поширення стандартів змісту і методики викладання основних навчальних дисциплін США розпочалося в результаті виходу таких освітніх документів як: доповіді «Нація у небезпеці» (1983); «Акт про освіту в цілях укріплення національної безпеки» (1987); програми «Америка 2000 – освітня стратегія» (1991); «Цілі 2000: Закон про освіту Америки» (1994), в яких були проголошені загальнонаціональні освітні стандарти та базові типові навчальні програми з акцентом на якість середньої освіти та стали комплексом зусиль щодо визначення набору найважливіших цілей та пошуку вирішення проблем підвищення ефективності 12-річної системи американської освіти (K-12) [1, с. 254–259].

Зміст підприємницької шкільної освіти став теж предметом пріоритетної уваги американської педагогічної спільноти, оскільки у 2013 році Національна Асоціація Бізнес-Освіти National Business Education Association (NBEA заснована в 1914 році (первинне найменування – Об'єднана Рада з Економічної Освіти) – провідна

організація щодо вирішення питань підготовки вчителів, методичних матеріалів і реформ змісту економічної освіти), опублікувала «Національні стандарти бізнес-освіти» 4 видання, (вперше видано в 1995 році на прохання педагогів сфери бізнесу). У цьому документі представлені оновлені стандарти бізнес-освіти, що включають перелік предметних галузей серед яких – «Підприємництво».

Визначасмо, що набуття окреслених навичок відбувається за рівнями навчання учнів закладів середньої освіти США. Відповідно: рівень 1. Початкові класи (1–4); рівень 2. Середні класи (5–9); рівень 3. Старші класи (10–12). Усього визначено 9 стандартів: «Підприємці та їхні можливості – здатність аналізувати власні особисті характеристики і визначити їх роль для підприємницької діяльності», «Напрями підприємництва – обізнаність основних напрямів підприємництва, що відкривають нові можливості для власної справи», «Економіка – готовність використовувати економічні концепції при створенні підприємства», «Маркетинг – вміння здійснювати маркетингові дії при введенні продукту або послуги на ринок збуту», «Фінанси – можливість застосовувати фінансові концепції та засоби, необхідні підприємцеві при прийнятті ділових рішень», «Бухгалтерський облік – спроможність встановлювати, підтримувати і аналізувати документацію, необхідну для підприємницької діяльності», «Менеджмент – здатність розробити план управління підприємством», «Законодавство – можливість здійснювати аналіз форм підприємницької власності, державних постанов, правових норм та їх впливу на підприємницьку діяльність», «Бізнес-план – вміння розробити бізнес-план на основі конкретної ділової ідеї [2, с. 65].

На думку експертів NBEA, у результаті застосування цих стандартів у процесі навчання учні повинні стати економічно освіченими громадянами і розуміти сутність основних економічних операцій, визначити роль підприємця у бізнесі, виявляти його характерні риси, навички, етичні обов'язки, вміння генерувати ідеї шляхом інновацій та винаходу рішення проблем. Важливою є також здатність учнів розрізняти напрями підприємництва, такі як: соціальне, що сприяє вирішенню суспільних потреб, збільшенню соціального капіталу, боротьбі з бідністю населення, та зелене – визначає потенційні рішення щодо екологічних проблем, створення зелених ділових підприємств, що займаються, наприклад, розробленням технологій поновлювання джерел енергії – сонячної, вітрової, енергії біомаси, вирощування місцевих сільськогосподарських продуктів, виготовленням екологічного одягу, автомобілів, що не завдають шкоди навколишньому середовищу тощо.

Молодь навчається розрізняти форми та типи власності підприємств та визначити оптимальний їх вибір для успішної підприємницької діяльності; наводити приклади франчайзингу та розкривати переваги і недоліки володіння франшизою; опрацьовувати вплив уряду на бізнес підприємця, наводити приклади державного регулювання, аналізувати наслідки оподаткування та ліцензування на підприємницьку діяльність. У різних ситуаціях (при вирішенні особистих і ділових проблем) навчати керуватися принципами закону та брати участь не тільки в національних, а й міжнародних ділових операціях. Характеризувати важливість та причини розробки бізнес-плану його основні компоненти; вміти створити план конкретної ділової ідеї, визначити її короткотривалість чи довготривалість, описати інформацію, яка буде включена до кожного компонента бізнес-плану та дослідити ресурси для його розробки [2, с. 65–76].

Ми погоджуємося з поглядом наукових співробітників Федеральної резервної системи США, М. Хілгерт (M. Hilgert) [4] та М. Хогарт (J. Hogarth) [4], що «фінансова грамотність підприємця» – це сукупність знань, які дозволяють йому приймати правильні, виважені рішення щодо управління своїми фінансами, для досягнення

поставлених планів і цілей. Вони охоплюють розуміння обліку доходів і витрат, планування бізнесу, орієнтування в основних кредитних інструментах для власної справи, розуміння податкового законодавства, управління руху коштами. Все це необхідно підприємцю для прийняття грамотних управлінських рішень, що дозволяють мінімізувати витрати і збільшити прибуток створювано-го бізнесу [4, с. 1–7].

Тому доцільно проаналізувати «Національні стандарти фінансової грамотності» прийняті того ж 2013 року, що як і «Національні стандарти бізнес-освіти», які розроблені Радою з економічної освіти (the Council for Economic Education's (CEE)) – провідною організацією в Сполучених Штатах, яка спеціалізується на економічній та фінансовій освіті учнів починаючи з дитячого садка протягом усього навчання у середній школі [4].

Нами виявлено, що ідея оновити стандарти виникла на конференції «Оцінювання особистих фінансів та економічної освіти школярів XXI століття», що відбулася у Федеральному резервному банку Сент-Луїса у травні 2011 року. CEE згодом організувала планове засідання в жовтні того ж року. У результаті опрацювання Комісією, сформованою цим засіданням, документів «Основні компетентності фінансового навчання» [5], «Кошти їх ріст» [6], «Система оцінювання фінансової грамотності 2012 року» [7] «Національні стандарти особистої фінансової освіти K–12» [8] прийнято «Національні стандарти фінансової грамотності» для учнів закладів загальної середньої освіти за щаблями навчання 4, 8, 12 класи.

Розкриємо основні положення цих стандартів змісту підприємницької освіти.

1. *Отримання доходу.* Учні розумітимуть, що для більшості людей дохід визначається ринковою вартістю їх праці, що виплачується як заробітна плата. Люди можуть збільшувати свої доходи та можливості працевлаштування, через отримання освіти, досвіду та навичок роботи. Рішення про здійснення діяльності, що збільшує дохід або можливість працевлаштування, впливає на очікувані переваги та витрати на таку діяльність. Дохід також отримується з інших джерел, таких, як: відсотки, ренти, приріст капіталу, дивіденди та прибуток.

Основна увага на рівні 4-го класу приділяється опису різних типів робочих місць, а також форм отримання доходу. Учні визначають підприємців, як людей, які розпочали новий бізнес та можливі ризики його ведення. На рівні 8-го класу визначаються витрати на отримання освіти та професійних навичок, що водночас впливають на їхні доходи, кар'єрний ріст та може підвищити людський капітал і продуктивність молоді у майбутньому. Школярі пояснюють переваги отримання вищої освіти для їхніх доходів та наводять приклади на основі своїх спостережень. Визначають підприємливість як можливість самопрацевлаштування.

2. *Покупка товарів та послуг.* Учні знатимуть, що люди купують товари та послуги за необхідності та можуть поліпшити свій економічний добробут шляхом прийняття інформованих рішень про витрати, що передбачає збирання інформації, планування та формування бюджету.

Увага у 4 класі спрямована на поняття про дефіцит, вибір та альтернативні витрати. Проаналізовані чинники, що впливають на витрати споживачів, такі, як: ціна, реклама та вибір інших людей. Введено основи бюджетування та планування. Учні порівнюють витрати людей з ідентичним бюджетом. Рівень 8 класу розширює ці поняття. Більше уваги приділяється прийняттю рішення про витрати. Введені способи оплати, а також важливість зважування витрат та переваг кожного з них. Бюджетування обговорюватимуть детальніше, включаючи класифікацію витрат. Базові знання 12-го класу зосереджені на позитивних чи негативних наслідках для оточуючих при покупці товарів та послуг. Споживач має враховувати різні аспекти продукту, такі, як: попит, витрати на пошук інформації про придбані товари, його

довготривале користування, а також роль державних та інших установ у наданні інформації споживачам.

3. *Заощадження.* Учні розумітимуть, що економія – це частина доходу, яку люди вирішують залишити на майбутнє. Час, відсоткові ставки та інфляція впливають на збільшення заощаджень.

На рівні 12-го класу вводяться складніші дефініції: «номінальна відсоткова ставка», «фінансові регулятори», «планові заощадження», а також – «заощадження на пенсію». Школярі пояснюють, що державні установи контролюють фінансові, забезпечуючи безпеку, надійність та юридичну відповідальність банківської та фінансової систем країни, наводять приклади відповідних агентств, що здійснюють цю діяльність.

4. *Використання кредиту.* Школярі знатимуть, що кредит дозволяє людям купувати товари та послуги, які вони можуть безпосередньо використовувати, і платити за них у майбутньому з відсотками. Кредитори затверджують або відмовляють у заяві на отримання кредитів, виходячи з оцінки минулої кредитної історії позичальника та очікуваної здатності платити з часом. У позичальників з підвищеним ризиком невиконання стягуються більші відсоткові ставки; з низьким – менші.

На рівні 4-го класу учні повинні розуміти поняття кредиту та вартість використання кредиту, а саме: зобов'язання погасити позичені кошти плюс відсотки, за користування. Школярі мають знати, що історія погашення кредиту впливає на отримання позики в майбутньому. У 8 класі увага сфокусована на причини користування кредитом, для інвестування в освіту чи на товари тривалого користування, джерела кредитування, чому відсоткові ставки залежать від самих позичальників. Молодь має можливість здійснювати базові розрахунки, пов'язані з запозиченням, включаючи основні та відсоткові платежі, навчаються користуватись кредиткою. На рівні 12-го класу школярі детально розглядають умови надання кредиту, його забезпечення заставою, наводять приклади її прикладів. Наслідки непогашення позики для позичальників, визначатимуть функції кредитних бюро. Також охоплюються закони про захист прав споживачів, що стосуються використання кредитів та кредитних карток.

5. *Фінансові інвестиції.* Учнівська молодь трактуватиме фінансові інвестиції як придбання фінансових активів для збільшення доходу в майбутньому, та знатимуть, що інвестори повинні враховувати інвестиції, які мають ризики різного типу та очікувані норми прибутку. Інвестиції з вищими очікуваними нормами прибутку, як правило, мають більший ризик. Диверсифікація інвестицій може знизити інвестиційний ризик.

На рівні 4-го класу учні розуміють, що інвестиції означають використання ресурсів для розширення можливостей бізнесу в майбутньому. Люди використовують свої заощадження для фінансових інвестицій з метою збільшення свого доходу. На рівні 8-го класу вони опанують різноманітність можливих фінансових інвестицій та визначатимуть умови приросту капіталу, можливий ризик інвестицій. У 12-му класі очікується, що учні знатимуть, що впливає на ціну фінансових активів, готовність до ризику інвестора, які фінансові установи регулюють фінансовий ринок.

6. *Захист і страхування.* Учні знатимуть, що, люди приймають рішення, щоб захистити себе від фінансового ризику втрачених доходів, активів. Страхування дозволяє їм зменшити ризик, сплачуючи плату, щоб уникнути можливої більшої втрати у майбутньому.

Цей компонент стандарту створює умови для усвідомлення учнями того, як можна втратити цінні речі за непередбачуваних подій. У 12-му класі учні володіють інформацією щодо типу та рівня особистого ризику людей, що мають різний вік, професію, спосіб життя та сімейний стан, їхній вплив на ціну страхування. Базові знання 12-го класу також стосуються особливостей страхування у випадку захворювання на місці роботи та як

вартість медичного обслуговування варіюється за його відсутності. Розрізняють види страхування, приватне та державне, що надає соціальну допомогу для людей з фінансовими труднощами. Як забезпечити себе від крадіжки особистих даних, що спричиняє втрату майна чи активів [4, с. 1–31].

Нові стандарти з підприємницької освіти США можуть бути цінним інструментом, як для розвиненіших, так і менш розвинених країн за її межами. Адже, переважно країни звертають свій погляд на освітню політику Сполучених Штатів, зокрема, як на цінне джерело знань. Для правильного розуміння зазначених вище документів, вважають експерти, необхідно, насамперед, зрозуміти, що нові стандарти мають на практиці враховувати різні соціальні чинники, що домінують під час розвитку підприємницької компетентності учнівської молоді [9–10].

У нашій державі ніякого прогресу на шляху до розвитку підприємницької компетентності учнів закладів загальної середньої освіти не спостерігається, тому, хотілося би сподіватися, що наше керівництво, хоча б частково, прислухається до думки авторитетних національних асоціацій та організацій.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. Таким чином, у статті проаналізовано нові стандарти з підприємницької освіти для середніх шкіл США: «Національні стандарти бізнес-освіти» та «Національні стандарти фінансової грамотності», які використовує американська педагогічна спільнота у якості керівних принципів при розробці навчальних програм цілісної системи навчання підприємництва. Виявлено, що ідея оновити стандарти виникла на конференції «Оцінювання особистих фінансів та економічної освіти школярів XXI століття», що відбулася у Федеральному резервному банку Сент-Луїса у травні 2011 року. Зазначено, що ці стандарти було узгоджено завдяки тісній співпраці Національної Асоціації Бізнес-Освіти та Ради з економічної освіти. У процесі розробки чи вдосконалення наявних навчальних програм для закладів середньої освіти США із здійснення розвитку підприємницької компетентності учнів, зазначені стандарти безсумнівно адаптують до суспільних потреб і особливостей освітньої політики кожного штату і округу. Визначено, що набуття окреслених навичок відбувається за рівнями навчання учнів закладів середньої освіти США (початкові класи (1–4), середні класи (5–9), старші класи (10–12)). Розкрито основні положення цих стандартів змісту підприємницької освіти (отримання доходу; покупка товарів та послуг, заощадження, використання кредиту, фінансові інвестиції, захист і страхування).

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у аналізі змістової складової підприємницької освіти закладів загальної середньої освіти, створеної та використаної окремими штатами із опорою, або без опори на «Національні стандарти бізнес-освіти» та «Національні стандарти фінансової грамотності» як першоджерел, що сприяють розвитку підприємницької компетентності учнів середніх шкіл США.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Buckles S., & Watts, M. (1997). *An Appraisal of Economic Content in the History, Social Studies, Civics, and Geography National Standards. The American Economic Review*, 87, P. 254–259. Retrieved 2 March, 2019. URL: <https://www.jstor.org/stable/i352631>.
2. Soloman, G. (An examination of entrepreneurship education in the US. *Small Business and Enterprise Development*, 14, 2007. P. 15–23.
3. Kuratko, D. *Entrepreneurial leadership in the 21st century. Journal of Leadership and Organizational Studies*, 4 (13), 2007. P. 1–11.
4. Hilgert M., Hogarth J. (2002). *Financial Knowledge, Experience And Learning Preferences: Preliminary Results From A New Survey On Financial Literacy. Consumer Interests Annual*, 48, 1–7.
5. *National Business Education Association. National Standards For Business Education: What America's Students Should Know And Be Able To Do In Business. Reston. 2013 pp. 65–76.*
6. *Council for Economic Education. (2013). National Standards For Financial Literacy. New York. 31 p.*
7. *Department of Treasury, Financial Education Core Competencies.*

(2010). *Federal Register*, vol. 75, no. 165: 52596. Retrieved 22 May, 2018.
URL: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2010-08-26/pdf/201021305.pdf>.

8. *President's Advisory Council on Financial Capability. Money as You Grow: 20 Things Kids Need to Know to Live Financially Smart Lives.* Retrieved 10 April, 2018. URL: <http://moneyasyougrow.org/>.

9. *Organisation for Economic Co-operation and Development. (2012). PISA Financial Literacy Assessment Framework.* Retrieved 4 March, 2018. URL: <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46962580.pdf>.

10. *JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy. National Standards in K-12 Personal Finance Education* Retrieved 12 May, 2018. URL: <http://jumpstart.org/national-standards.html>.